EDUSKUNNAN ULKOASIAINVALIOKUNTA 27.9.2018

HE 123/2018 vp, HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2019, ULKOMINISTERIÖN HALLINNONALAN PÄÄLUOKKA

- Ulkoministeriön pääluokkaan 24. esitetään vuodelle 2019 yhteensä 1,122 miljardia euroa.
- Lisäystä verrattuna vuoden 2018 talousarvioon on 19 milj. euroa.
- Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteena on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa, turvata sen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus sekä parantaa suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia ja ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta.
- Suomi edistää kestävää kehitystä, kansainvälistä vakautta, rauhaa, demokratiaa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltioperiaatetta ja tasa-arvoa.
- Voimakas muutos toimintaympäristössä tarjoaa Suomelle sekä uusia mahdollisuuksia että vakavia huolenaiheita. Valtiot ja muut toimijat ovat entistä tiiviimmin ja moninaisemmin sitein yhteydessä toisiinsa ja toisistaan riippuvaisia. Niiden valtasuhteet ovat jatkuvassa muutoksessa. Kansainvälisen yhteistyön sääntöjen kunnioitus horjuu. Kansainvälinen turvallisuustilanne on eurooppalaisesta näkökulmasta heikentynyt viime vuosien aikana. Muuttuneelle toimintaympäristölle on ominaista muutosten nopeus ja ennakoimattomuus.
- Hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuonna 2019 ovat:
    - Ulkoasiainhallinto edistää Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia työskentelemällä Suomen, sen lähialueiden ja kansainvälisen turvallisuuden ja vakauden hyväksi
    - Ulkoasiainhallinto edistää sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää
    - Ulkoasiainhallinto edistää Suomen kasvua tukevia avoimia taloussuhteita ja tukee suomalaisyritysten osallistumista kansainväliseen kauppaan ja arvoketjuihin
    - Ulkoasiainhallinto työskentelee ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja demokratian vahvistamiseksi
    - Ulkoasiainhallinto edistää Agenda 2030:n toimeenpanoa ja toimii ilmastonmuutoksen torjumiseksi.
- Toiminnalliset painopisteet eli arktiset alueet, Itämeren turvallisuus, Suomen ja Ruotsin yhteistyön vahvistaminen, transatlanttinen yhteistyö ja rauhanvälitys otetaan toiminnassa huomioon johdonmukaisesti.
- Suomi toimii Arktisen neuvoston puheenjohtajana vuonna 2017 - 2019, Euroopan neuvoston puheenjohtajana vuonna 2018 - 2019 ja EU-puheenjohtajana loppuvuodesta 2019.

24.01.01 Toimintamenot

- Ulkoasiainhallinnon toimintamenoihin esitetään 224,8 miljoonaa euroa, mikä on noin 5,3 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2018 talousarvioesityksessä oli.
- Ulkoasiainhallinnon toiminta nojaa kattavaan edustustoverkkoon.
- Talousarvioesityksessä esitetään, että suurlähetystö Bagdadissa avataan uudelleen. Irakin kehitys vaikuttaa myös Suomeen. Toimimalla paikan päällä voidaan tehokkaammin edistää kahdenvälisten suhteiden kehittämistä, ml. kaupallistaloudelliset mahdollisuudet sekä kielteisen turvapaikkapäätösten saaneiden paluukysymykset.
- Edustustojen roolia vienninedistämisessä vahvistetaan mm. elintarvikeviejillä, joiden palkkaamiseen on talousarviossa esitetty 1,0 milj. euron määrärahaa. Lisäksi verkossa toimii seitsemän TF-asiantuntijaa ja 6 TFK-asiantuntijaa vuonna 2019.
- Team Finland -toimijoiden yhteistä viestintää ja käytännön vienninedistämisen osaamista ulkoasiainhallinnossa kehitetään yhteistoiminnassa Busines Finland -organisaation kanssa, ml. edustustojen päälliköiden rooli Team Finland -toiminnan maajohtajina.
    - Asiantuntijoiden senioritason kokemus ja liiketoiminnallinen osaaminen yhdessä suomalaisen yrityskentän tuntemuksen kanssa ovat lisänneet toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta priorisoiduissa asemamaissa.
    - Valittu Team Finland -ulkomaanverkoston rakenneratkaisu perustuu kahden itsenäisen organisaation entisestään tiivistyvään yhteistyöhön ja -toimintaan. Edustustojen yhtey-

dessä toimivat asiantuntijat vahvistavat ulkomaantiimien toimintojen integroitumista ja organisaatioiden keskinäistä vuorovaikutusta ja palvelevat ulkoministeriön ja Business Finlandin toimintojen tehokkaampaa yhteen hitsautumista ulkomaanverkostossa.
    - Asiantuntijamallista toistaiseksi saadut kokemukset ovat yleisellä tasolla olleet kauttaaltaan myönteisiä. Lisäarvoa on saatu erityisesti:
        1. Verkostojen luomisessa ja niiden konkreettisessa ja systemaattisessa hyödyntämisessä. Edustuston ja paikallisen Team Finland -tiimin palvelujen (yhteyksien luominen, markkinatiedon tuottaminen, neuvonta) määrän kasvu ja laadun parantuminen perustuvat kattaviin, oikein kohdennettuihin ja toimiviin verkostoihin.
        2. Yritysten saattamisessa yhteyteen potentiaalisten ostajien kanssa.
        3. Asiantuntijoiden korkeatasoisen liiketoimintaosaamisen ja suomalaisen yrityskentän yhdistyessä edustuston kautta tulevaan paikallis- ja kulttuuriosaamiseen sekä arvovaltaan.
        4. Edustuston henkilöstön osaamistason nostamiseen ja kompetenssien kehittämiseen.
        5. Paitsi määrällisen myös laadullisen palvelutason nostamisen muodossa.
        6. Hyvien käytäntöjen tarjoamisen kautta ministeriön ja Business Finlandin yhteistyön kehittämistyöhön.
    - Konkreettisesti mitattavia tuloksia on saavutettu erityisesti:
        1. Sellaisen myynti- ja markkinatiedon tuottamisessa, joka on johtanut yritysten aktivointiin ja neuvotteluihin potentiaalisten asiakkaiden kanssa.
        2. Tehoja, syvyyttä ja tarkkuutta kasvuohjelmien toimintaan kohdemarkkinoilla.
        3. Mittavia kontakti- ja asiantuntijarekistereitä.
        4. Konsulttitasoisen yritysten täsmäneuvonnan ja eteenpäin ohjaamisen kautta.
- Ulkoasiainhallinnon tarjoamia konsulipalveluita kehitetään ottamalla huomioon uudistettava konsulipalvelulaki ja edustustojen tarpeet samalla varmistaen, että ulkoasiainhallinnon tehtäviin kuuluvat palvelut ovat myönteinen tekijä kilpailtaessa kansainvälisistä osaajista.
- **Kipupiste:** digimiljardin tuomat säästöt vuodesta 2020 alkaen sekä kasvavat turvallisuusuhkat ja -menot edustustoissa.

24.01.74 Talonrakennukset
- Momentille esitetään 6,27 milj. euroa.
- **Kipupiste:** Ulkomaan kiinteistömme alkavat rappeutua ja investointirahoitus on riittämätön yli 200 milj. euron kirjanpitoarvoiseen ulkomaan rakennuskantaan.
    - Akuutteja kysymyksiä mm. kiinteistökorjaukset Pekingissä ja Moskovassa

24.10.20 Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot
- Ulkoministeriön pääluokassa menoihin esitetään 51,17 milj. euroa (UM + PLM yhteensä 109,71 milj. euroa).
- Operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2019 olevan maksimissaan noin 500 henkilötyövuotta.
- Suurimmat operaatiot ovat UNIFIL-operaatio Libanonissa, koulutusoperaatio Irakissa ja Resolute Support -operaatio Afganistanissa.
- Momentilla on ns. varalla olo -rahaa 4,32 milj. euroa

24.10.21 Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan
- Tarkoitukseen esitetään yhteensä 15,36 milj. euroa hallinnonalan kehyksen mukaisesti.
- Operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2019 olevan noin 120 asiantuntijaa.
- Suurin osa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisesta suuntautuu EU:n operaatioihin.
- Määrärahaa saa käyttää myös sellaisen rauhanvälittämistoiminnan ja siihen liittyvän kapasiteetin vahvistamiseen, johon Suomi osallistuu, menoihin (500 000 euroa).
    - Selvitys Suomen rauhanvälityksen kehittämistarpeista elokuussa 2018: Team Mediation Finland uudeksi toimintamalliksi

24.30.66 Varsinainen kehitysyhteistyö

- Valtion kehitysyhteistyömenojen arvioidaan vuonna 2019 olevan yhteensä 988,67 miljoonaa euroa, joka vastaa tämänhetkisten ennusteiden mukaan noin 0,41 prosenttia bruttokansantulosta.
- Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön esitetään yhteensä 583,76 miljoonaa euroa ja sopimuksentekovaltuuksia 416,35 milj. euroa.
- Kehitysyhteistyössä panostetaan valtioneuvoston selonteon painopistealueisiin:
    - naisten ja tyttöjen oikeudet ja aseman vahvistuminen
    - kehitysmaiden talouksien keskittyminen työpaikkojen, elinkeinojen ja investointien tukemiseen
    - yhteiskuntien demokraattisuus ja toimintakyvyn vahvistuminen, ml. verotuskyky
    - ruokaturvan, veden ja energian saatavuuden parantuminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö.
- Suomen kansainvälisen kehitysyhteistyön keskeisimpänä päämääränä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen, köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen sekä ihmisoikeuksien toteutuminen. Turvalliset elinolot, ihmisoikeudet ja ihmisten mahdollisuus vaikuttaa asioihinsa, riittävä toimeentulo ja hyvä elinympäristö vahvistavat myös kansainvälistä turvallisuutta, taloutta ja ympäristöä.
- Suomi kiinnittää erityistä huomiota tyttöjen ja naisten oikeuksiin, mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin.
- Alueellisesti Suomi painottaa Afrikkaa.
- Suomen kehityspolitiikka ja -yhteistyö perustuvat Agenda 2030:n toimeenpanoon Suomen ulkopuolella. Tämä tapahtuu tukemalla kehitysmaita kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa sekä edistämällä globaalissa toimintaympäristössä tarvittavia muutoksia.
- Käyttösuunnitelman mukaisesti monenkeskiseen kehitysyhteistyöhön ohjataan 172 miljoonaa euroa, maa- ja aluekohtaiseen kehitysyhteistyöhön ohjataan 149 miljoonaa euroa, humanitaariseen apuun 72,5 miljoonaa euroa, tukeen kansalaisjärjestöille 65 miljoonaa euroa ja Euroopan kehitysrahastoon 74 miljoonaa euroa.
- Hallitus pitää pitkän aikavälin tavoitteena kehitysrahoituksen nostamista YK:n tavoitteen mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.
- **Kipupiste:** BKTL-osuuden nousu aiheutuu lähinnä ns. muun ODAn kasvusta, ei varsinaisen kehitysyhteistyön momentin määrärahojen kasvusta.

24.30.88 Finnfundin pääoman korottaminen

- Momentille esitetään 10,0 milj. euroa uusien osakkeiden merkitsemiseen.
- Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

24.30.89 Kehitysyhteistyön finanssisijoitukset

- Kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ja lainoihin esitetään 130,0 milj. euroa.
- Määrärahaa saa käyttää finanssisijoituksiin osana Suomen kehitysyhteistyötä.
- Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

24.90.50 Eräät valtionavut

- Momentille esitetään 1,54 milj. euroa.
- Momentilta maksettavien valtionavustusten tulee liittyä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisiin linjauksiin ja kansainvälisiin sitoumuksiin sekä yleisesti ulkoministeriön toimialaan.
- Painopisteinä ovat sääntöpohjainen kansainvälinen yhteistyö, konfliktinehkäisy ja rauhanvälitys, ihmisoikeudet ja demokratia ulko- ja turvallisuuspolitiikassa sekä laaja-alainen transatlanttinen yhteistyö.
- Määrärahasta 570 000 euroa on varattu kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukselle (EU-puheenjohtajuus 100 000 euroa ja EP-vaalien tiedotus 100 000 euroa).
- Valtionavustuksista järjestetään erilliset hakukierrokset.
- Vuosina 2017 - 2018 avustuksia ovat saaneet mm. seuraavat järjestöt: Crisis Management Initiative ry., Eurooppalainen Suomi ry., Suomen Atlantti-Seura ry., Laajan turvallisuuden verkosto ry., Word Federation of the Deaf ry. ja Suomen YK-liitto.

24.90.66 Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet

- Jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin esitetään 76 miljoonaa euroa.
- Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.
- Suurin osa määrärahasta kohdistuu Suomen maksuosuuksiin YK:lle.
- Kurssimuutokset vaikuttavat huomattavasti momentin määrärahatarpeeseen, sillä maksujen kokonaissummasta noin puolet on dollaripohjaista.

24.90.68 Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (IBA)

- Momentille esitetään 3,4 milj. euroa hallinnonalan kehyksen mukaisesti, mikä on 1,7 milj. euroa kehystä enemmän.
- Rahoitus kohdennetaan aloille, joilla Suomella on vankkaa osaamista. Keskeisiä toimialoja ovat ympäristönsuojelu ja ilmastonmuutos, ml. mustan hiilen päästöjen vähentäminen, jätehuolto ja kiertotalous, digitaaliset palvelut ja älyliikenne, meteorologinen yhteistyö, turvallisuus- ja pelastusyhteistyö, koulutus ja terveys. Tehokas vaikuttaminen edellyttää vahvaa omaa panostusta.
- Alueellisen yhteistyön merkitys arktisella ja Itämeren alueella korostuu nykyisessä kiristyneessä kansainvälisessä tilanteessa. Yhteistyö pohjoisen ulottuvuuden ja pohjoisten alueneuvostojen (Arktinen neuvosto, Barentsin euroarktinen neuvosto ja Itämeren valtioiden neuvosto) puitteissa on Suomelle tärkeä keino edistää vakautta, turvallisuutta, kestävää kehitystä ja taloudellista yhteistyötä lähialueillaan.
- EU-Venäjä -yhteistyö on vaikeutunut. Alueellinen yhteistyö on kuitenkin jatkunut ja tarjoaa edelleen toimivan foorumin tehdä käytännönläheistä yhteistyötä Venäjän kanssa omien intressiemme pohjalta EU:n pakotepolitiikan ja valikoivan kanssakäymisen periaatteiden mukaisesti. Tällä on konkreettista merkitystä Suomen ja Euroopan turvallisuudelle ja ympäristön tilalle.
- Kansallisella instrumentilla voimme tehdä omia hankealoitteita ja osallistua alueellisiin kehittämishankkeisiin. IBA:sta rahoitetaan eri ministeriöiden esityksestä kansallisesti merkittäviä hankkeita. Määrärahan nousu mahdollistaa isommat hankkeet ja lisää näkyvyyttä ja vaikuttavuutta. Tämän instrumentin avulla edesautamme EU-rahoituksen saamista Suomelle tärkeisiin kohteisiin.
- IBA-rahoitus on oleellisen tärkeä myös Arktisen neuvoston puheenjohtajuusohjelman toimeenpanossa. Suomi on ollut aloitteellinen mustan hiilen päästöjen vähentämisessä ja edistää kansainvälistä yhteistyötä ilmastonmuutoksen torjunnassa. Suomen on tärkeätä panostaa vahvasti myös Itämeri-yhteistyöhön.

12.24.99 Ulkoministeriön hallinnonalan tulot

- Ulkoministeriön hallinnonalalle arvioidaan kertyvän 37,6 milj. euroa sellaisia tuloja, jotka eivät sisälly ministeriön toimintamenoihin.
- Tulot kertyvät hallinnonalan viisumien käsittelymaksuista, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien sekä kehitysavun palautuksista, YK:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta maksamista palkkausmenokorvauksista, konsulisuojeludirektiivin (EU) 2015/637 johdosta toisilta jäsenvaltioilta mahdollisesti saatavista korvauksista.